Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

НАША СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года № 42 (479) 25 КАСТРЫЧНІКА 2000 г.

Рэзалюцыя канферэнцыі
"Беларуская тапаніміка. Гісторыя і сучаснасць"

Навукова-практычная канферэнцыя "Беларуская тапаніміка. Гісторыя і сучаснасць", што была падрыхтавана грамадскім аб'яднаннем "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" і адбылася ў Менску 14 кастрычніка 2000 году, канстатуе, што значны культурны пласт назваў, якія ўваходзяць у культурна-гістарычнае асяроддзе, разбураны. Паўсюдная замена спрадвечных геаграфічных назваў "іменамі-наватворамі" прывяла да знікнення з ужытку той комплекснай гістарычнай інфармацыі, якую яны неслі.

Надзённая задача беларускай тапанімікі – устанаўленне для кожнага геаграфічнага аб'екту формы ўласнай назвы, абавязковай для афіцыйнага ўсеагульнага ўжывання. Трэба зрабіць суцэльнае апісанне ўсіх назваў населеных пунктаў, іх тэарэтычную апрацоўку і падрыхтаваць да выдання нарматыўныя даведнікі па айканіміі. Пры перайменаванні, а таксама пры наданні новых найменняў (у тым ліку і ўнутрыгарадскім аб'ектам) кіравацца, каб у іх абавязкова адлюстроўвалася нацыянальная спецыфіка, гістарычная матываванасць ці геаграфічныя асаблівасці.

У звязак з вышэйпазначаным канферэнцыя пастанаўляе:

1. Апублікаваць у прэсе асобныя матэрыялы канферэнцыі з мэтай выхавання ў грамадстве паважлівага стаўлення да нацыянальнай тапанімікі і гістарычнай сімволікі.

2. Улічваючы сучасныя тэндэнцыі развіцця грамадства (у першую чаргу інфармацыйную глабалізацыю) тэрмінова распачаць на месцы поўны збор уласных геаграфічных назваў сіламі сяброў ТБМ.

3. Рэкамендаваць Рэспубліканскай Радзе падрыхтаваць спіс назваў, якія не адпавядаюць нормам беларускай мовы і распачаць працу па іх перайменаванні. Пачаць з перайменавання мястэчка ў Гомельскай вобласці Акцябр, каб вярнуць яму спрадвечную назву Рудабелка.

14 кастрычніка 2000 г.
Менск.

Ахвяраванні на ТБМ

1. Станішэўскі Віталь (Менск)	210 руб.
2. Кафедра бел. мовы Беларускага дзяржаўнага тэхналагічнага ф-та	-- 5.500 руб.
3. Мішчук Георгі (Менск)	-- 4.000 руб.
4. Рачыцкі Піліп (Менск)	--350 руб.
5. Удзельнікі маршу "Свабода" у Менску 1 кастрычніка	- 82758 руб. + 5$
6. Галай Аркадзь (Менск)	--1.000 руб.
7. Рагнеда Алехновіч (Менск)	--2.000 руб.
8. Талуць С. Ф. (Гомель)	-- 2.000 руб.
9. Андрэй Волчак (Польшча)	--20 DM
10. Пятруковіч В. І. (Менск)	--2.000 руб.
11. Мікола Дзямід (Менск)	-- 5.000 руб.

Дзейнасць Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны па наданні роднай мове рэальнага статусу дзяржаўнай вымагае вялікіх выдаткаў. Падтрымаць ТБМ - справа гонару кожнага грамадзяніна краіны.

Просім Вашыя ахвяраванні дасылаць на адрас: вул. Румянцава 13, г.Менск, 220005, альбо пералічыць на разліковы рахунак ТБМ № 3015212330014 у Менскай гардырэкцыі ААТ Белбізнесбанка код 764 праз любое аддзяленне ашчадбанка Беларусбанк (камісійны збор пры гэтым не бярэцца).

Шаноўныя спадарства!
Літаратурны музей Янкі Купалы і Міжнародны фонд Янкі Купалы

ЗАПРАШАЮЦЬ

Прыняць удзел у чарговай V Міжнароднай навуковай канферэнцыі "Купалаўскія чытанні – 2000".

Тэма канферэнцыі: "Ад тутэйшасці да нацыянальнасці. Янка Купала і праблемы беларускага сапазнання".

Праблематыка Купалаўскіх чытанняў: "Нацыянальная свядомасць у ХХ стагоддзі і на мяжы тысячагоддзяў".

Канферэнцыя адбудзецца 8-9 снежня 2000 года ў г. Менску ў Літаратурным музеі Янкі Купалы.

Па заканчэнні канферэнцыі плануецца выданне матэрыялаў. Аўтарам неабходна прадставіць тэксты дакладаў да 10 старонак фармату А-4 ці на дыскеце.

Рэдакцыйная рада пакідае за сабой права адбору матэрыялаў для выдання.

Формы ўдзелу ў рабоце канферэнцыі:
- даклад – да 10 хвілін;
- паведамленне – да 5 хвілін.

Рабочыя мовы: беларуская, руская, украінская, польская.

Просім паведаміць аб сваім удзеле і тэме дакладу ці паведамлення.

Форма заяўкі:
- Прозвішча, імя, імя па бацьку (поўнасцю);
- Месца працы, пасада, вучоная ступень, званне;
- Тэма дакладу;
- Службовы і хатні адрасы і тэлефоны.

Заяўкі дасылайце на адрас: 220030, г.Менск, вул. Я. Купалы, 4, на імя дырэктара Літаратурнага музея Янкі Купалы Дапкюнас Ж. К. Кантактныя тэлефоны: 227-79-43; 227-73-54; -факс: (375-17) 227-79-43.

Канферэнцыя адбудзецца ў Літаратурным музеі Янкі Купалы (г. Менск, вул. Я. Купалы, 4).

Пражыванне за кошт прыймоўнаў. Астатнія выдаткі за кошт арганізацый-накіроўцы.

ШОЎ БЕЛАРУШЧЫНЫ – 2000

Увосень - узімку гэтага года актывісты Маладога фронту ў рамках ініцыятывы "Маладое адраджэнне" праводзяць у Беларусі серыю віктарынаў і брэйн-рынгаў у школах, вучэльнях ды ВНУ - гэта "ШОЎ БЕЛАРУШЧЫНЫ - 2000"!

Выступы шоў-гуртоў распрацаваныя як захапляльная і эмацыянальная гульня, якая разбудоўвае ў падлеткаў і моладзі асновы нацыянальнай ідэі і духоўнага адраджэння. Але сёлетні праект цікавы яшчэ тым, што прымеркаваны да 2000-годдзя ад нараджэньня Хрыстова і мае канцэпцыю "Беларуская форма – хрысціянскі змест".

Дух камандныя і асабістага спаборніцтва, імкненне да перамогі, выбух эмоцыяў, незвычайных фактаў ды арыгінальных інтэрпрэтацыяў – забяспечваюць ШБ сталую ўвагу і поспех у кабінетах ды актавых залах – тым больш, што ў якасці прызоў для пераможцаў выкарыстоў-ваюцца беларускія аўдыё- і відэа-касеты, кнігі і часопісы, плакаты і календары.

За апошнія 3 тыдні ўжо праведзена блізу 20 віктарынаў у менскіх школах, а ўсяго амаль за 3-х гадавую гісторыю МА – іх было арганізавана больш за 350.

Дарэчы, калі вы жадаеце ўбачыць у вашай школе ці ВНУ Шоў Беларушчыны, калі хочаце абудзіць апатычную і абыякавую моладзь – запрашайце нашыя шоў-гурты да сябе (усё зробім бясплатна). Вашая справа – толькі дамовіцца з настаўнікамі і арганізатарамі на актавую залу ці аўдыторыю, за намі – Шоў Беларушчыны! Тэлефон для кантактаў: 258-43-54, 284-50-12 (Ян).

Прэс-група МФ.

Выстава ТБМ у Менску

Новыя выданні Беларускага кнігазбору ("Ларыса Геніюш", "Эліза Ажэшка", "Беларускія пісьменнікі Польшчы"), кнігу Яна Саверчанкі "Кніжна-пісьмовая культура Беларусі", "Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае" Міколы Ермаловіч, рарытэтныя выданні, Беларускія календары, а таксама аўдыё – і відэакасеты шукайце на выставе ТБМ у Менску (Румянцава, 13 з 11.00 да 19.00, апроч выхадных).

РЭСПУБЛІКА БЕЛАРУСЬ
Міністэрства сувязі
220050, Мінск, пр. Ф.Скарыны, 10
тэл./факс 227 21 57

РЕСПУБЛИКА БЕЛАРУСЬ
Министерство связи
220050, Минск, пр. Ф.Скорины, 10
тел./факс 227 21 57

Старшыні Грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
Трусаву А. А.
220005, г. Мінск, вул.Румянцава, 13
на № 650 ад 11.09.2000 г.

Паважаны Алег Анатольевіч!

Міністэрства сувязі Рэспублікі Беларусь разглядзела Вашы прапановы і паведамляе, што тэматычнымі планамі выпуску знакаў паштовай аплаты на 2001 год прадугледжан выпуск канвертаў з арыгінальнай маркай, прысвечаных 150-годдзю з дня нараджэння А.П.Сапунова і Я.Лучыны, 125-годдзю з дня нараджэння Цеткі, а таксама паштовай карткі з арыгінальнай маркай, прысвечанай 100-годдзю з дня нараджэння М.Зарэцкага. Да 100-годдзя з дня нараджэння А.Р.Янкоўскага будзе выдадзены мастацкі маркаваны канверт.

Што датычыцца Вашых іншых прапаноў, то Рэспубліканскае аб'яднанне "Белпошта" мае магчымасць разгледзець толькі адну з іх і выпусціць адзін немаркаваны канверт, паколькі планы па выпуску мастацкіх канвертаў ужо перагружаны.

З павагай,
Намеснік міністра Л.М.Пакрышка.

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішкі Скарыны"
Трусаву А.А.

Паважаны
Алег Анатольевіч!

Галоўнае ўпраўленне агульнай адукацыі вывучыла становішча з выданнем сшыткаў для вучняў на беларускай мове.

У бягучым годзе выданнем сшыткаў у рэспубліцы займаюцца Мінская фабрыка каляровага друку, Гомельскае ПП "Сож" і Добрушская папяровая фабрыка "Герой працы".

На вокладцы сшыткаў, якія выдаюцца ў г. Мінску і г. Гомелі, няма тэкстаў, таму яны могуць выкарыстоўвацца як у школах з беларускай, так і ў школах з рускай мовамі навучання. Сшыткі, якія выдаюцца ў г. Добрушы, сапраўды маюць тэкст толькі на рускай мове.

Міністэрства адукацыі накіравала пісьмо на фабрыку "Герой працы" з прапановай аб выданні сшыткаў на двух дзяржаўных мовах.

Начальнік Галоўнага ўпраўлення агульнай сярэдняй адукацыі М.С. Фяськоў.

ПАСОЛЬСТВА ЧЭШСКАЙ РЭСПУБЛІКІ
№ 1368/2000

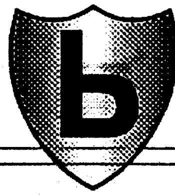
Старшыні ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны" спадару А. Трусаву, вул. Румянцава, 13 г. Мінск

Пасольства Чэшскай Рэспублікі сведчыць сваю павагу грамадскаму аб'яднанню "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" і мае гонар паведаміць, што на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь раўнапраўна дзейнічаюць дзве дзяржаўныя мовы – беларуская і руская. На жаль, у Чэшскай Рэспубліцы яшчэ недастатковая колькасць знаўцаў беларускай мовы, таму чэшскія вытворцы, якія імпартуюць свае вырабы ў Рэспубліку Беларусь, вымушаны карыстацца рускай мовай.

Маем спадзеў, што ліст № 668 ад 15 верасня 2000 г. "Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны" можна ўспрымаць як прапанову чэшскім вытворцам па ажыццяўленні бясплатнага перакладу, што будзе з удзячнасцю імі прынята.

Пасольства Чэшскай Рэспублікі спадзяецца, што такім чынам "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" паспрыяе далейшаму пашырэнню цудоўнай і прыгожай беларускай мовы.

З Павагай Алеш ФРОЙЦІК,
Часовы Паверааны ў справах ЧР у РБ.

№ 42 (479) 25 КАСТРЫЧНІКА 2000 г. НАША СЛОВА

СУФІКСАЦЫЯ ЯК СПОСАБ УТВАРЭННЯ ПРЫМЕТНІКАЎ У АНАТАМІЧНАЙ ТЭРМІНАЛОГІІ

Даклад на навукова-практычнай канферэнцыі "Закон аб мовах -- вынікі і перспектывы" 26 лютага 2000 года

У сувязі з набыццём беларускай мовай статусу дзяржаўнай паўстала пытанне пра выданне тэрміналагічных слоўнікаў, даведнікаў і падручнікаў пра выкарыстанне беларускай мовы ў навучальным працэсе і практыцы.

Аўтары спецыяльных слоўнікаў апошніх гадоў выдання шукаюць найбольш прыдатныя для беларускай мовы спосабы і сродкі перадачы тых ці іншых тэрмінаў, імкнуцца да скарыстання сваямоўных дэрыватаў. Не засталася ўбаку і анатамічная тэрміналогія

Аб'ектам нашага аналізу з'яўляюцца тэрміны-прыметнікі, утвораныя суфіксальным спосабам, сярод якіх мы вылучаем наступныя словаўтваральныя тыпы:

1. Адназоўнікавыя тэрміны, утвораныя з дапамогай суфікса *-ов (-ав-, -ев-, -яв-)* з значэннем *'які адносіцца да таго або ўласцівы таму, што названа ўтваральным словам'*: **рагавы, семявы, скроневы, хвастовы.**

2. Адсубстантыўныя тэрміны з суфіксам *-ават- (-яват)* з значэннямі: *'які валодае тым, што названа ўтваральным словам'*: **васцяваты, вузлаваты;** *'які мае ўласцівасці таго, што названа ўтваральным словам'*: **губкаваты, зернаваты**.

3. Адсубстантыўныя тэрміны з ускладаннем суфікса *-альн- (-яльн-)* з значэннем *'які адносіцца да таго, што названа ўтваральным словам'*: **артэрыяльны, урэтральны.**

4. Аддзеяслоўныя тэрміны з суфіксам *-льн-* маюць значэнне *'які прызначаецца для выканання дзеяння, названага ўтваральным словам'*: **абмежавальны, дыхальны, злучальны.**

5. Адназоўнікавыя тэрміны з суфіксам *-н-* маюць значэнні: *'які адносіцца да таго, што названа ўтваральным словам'*: **галаўны, судзінны;** *'які мае якасць таго, што названа ўтваральным словам'*: **авальны, кружны**.

6. Аддзеяслоўныя тэрміны з суфіксамі *-н-, -ан- (-ен-)* з значэннямі: *'здольны ўтварыць пэўнае дзеянне'*: **адводны, сыходны;** *'з'яўляецца вынікам пэўнага дзеяння'*: **аблямаваны, ірваны, напоўнены**.

7. Аддзеяслоўныя тэрміны з суфіксам *-л-* з значэннем *'які знаходзіцца ў стане, што выкліканы працэсам, названым ўтваральным словам'*: **абвіслы, вялы.**

8. Аддзеяслоўныя тэрміны з суфіксам *-т-* маюць значэнне *'заключае вынік дзеяння, названага ўтваральным словам'*: **сагнуты, выгнуты.**

9. Адсубстантыўныя тэрміны з ускладненым суфіксам *-арн- (-ярн-)* утвараюцца ад пазычаных асноў і маюць значэнне *'які адносіцца да таго, што названа ўтваральным словам'*: **ампулярны, венулярны, эпіфізарны.**

10. Адсубстантыўныя тэрміны з ускладненым суфіксам *-озн-* утвараюцца ад пазычаных асноў і маюць тое ж значэнне, што і тэрміны папярэдняга словаўтваральнага тыпу: **вянозны, кавернозны, пульпозны.**

11. Адназоўнікавыя тэрміны з суфіксам *-іст- (-ыст)* з значэннем *'валодае ўласцівасцямі таго, мае ці змяшчае тое, што абазначана ўтваральным словам'*: **валакністы, звілісты, пячорысты, слізісты, крацісты.**

12. Адпрыметнікавыя тэрміны з суфіксам *-іст-* утвараюцца ад адсубстантыўных прыметнікаў і абазначаюць падабенства да таго, што названа ўтваральным словам: **вадзяністы, студзяністы.**

13. Адназоўнікавыя тэрміны з ускладненымі суфіксамі *-ічн- (-ычн-), -атычн-* утвараюцца ад пазычаных асноў і маюць значэнне *'адносіцца да таго, мае тое або якасць таго, што названа ўтваральным словам'*: **анатамічны, гіпаталамічны, эліптычны, сферычны, хірургічны.**

14. Адназоўнікавыя тэрміны з суфіксам *-чат- (-част-)* з значэннем *'падобны на тое, што абазначаецца ўтваральным словам'*: **зубчасты, каленчаты.**

Такім чынам, тэрміны-прыметнікі ўтвараюцца пераважна ад асноў назоўнікаў, радзей дзеясловаў і зрэдку прыметнікаў. Большасць суфіксальных прыметнікаў у анатамічнай тэрмінасістэме абазначае "пункты" цела чалавека па іх размяшчэнні адносна плоскасцяў, частак цела, унутраных органаў. Аддзеяслоўныя прыметнікі, якія характарызуюць органы цела чалавека па іх прызначэнні, утвараюцца з дапамогай суфіксаў *-альн-, -льн-, -н-*. Тэрміны, якія абазначаюць становішча органа як вынік пэўнага дзеяння, утвараюцца з дапамогай суфіксаў *-т-, -л-, -ан- (-ен-)* ад дзеяслоўных асноў. Ужыванне такіх утварэнняў у анатамічнай тэрміналогіі пацвярджае высновы даследчыкаў аб выкарыстанні аддзеяслоўных прыметнікаў з суфіксам *-льн-, -н-* як арганічна ўласціва беларускай мове. Найменні з суфіксамі *-ават- (-яват-), -іст- (-ыст-)* характарызуюць органы па наяўнасці ўласцівасці або якасці, названай утваральным словам.

Адзначым, што частка прааналізаваных намі тэрмінаў-прыметнікаў мае неўласцівыя жывой беларускай мове суфіксы, якія парушаюць натуральную словатворчую структуру і мілагучнасць найменняў. Да такой групы тэрмінаў мы адносім адсубстантыўныя прыметнікі з суфіксам *-озн-, -альн-, -тыўн-, -арн-*. Пералічаныя суфіксы ўтварыліся ў выніку выдзялення з асновы лацінскага паходжання канцавых элементаў *-al-, -ar-, -os-, -iv-,* і далучэння да іх славянскага суфікса *-н-*. Ступень прадукцыйнасці прыметнікаў з азначанымі суфіксамі абмежавана, на думку даследчыкаў, лексічным значэннем асноў, што выступаюць утваральнай базай, і звязана, верагодна, з паходжаннем гэтых фармантаў. У той жа час пазычаныя словы і вытворныя ад іх павінны афармляцца паводле арфаэпічных і граматычных нормаў мовы-рэцэптара. Таму натуральна будзе ўжыць дэрываты з суфіксамі *-ав-, -н-* на месцы ўтварэнняў з фармантамі *-озн- (ы), -арн- (ы), -тыўн- (ы), -альн- (ы)*: **венавы, кавернавы, мембранавы, пульпавы, эмбрыёнавы, артэрыявы, венулавы, ампульны, асацыяцыйны** і г.д.

Ужыванне сваямоўных дэрывацыйных сродкаў спрыяе фармаванню анатамічнай і медыцынскай тэрміналогіі на нацыянальнай аснове, выразнаму выяўленню семантыкі слова і захаванню мілагучнасці найменняў.

А.Палуян (Гомель).

***Ад рэдакцыі.** На гэтым мы закончылі друкаваць даклады канферэнцыі 26 лютага. З наступнага нумара мы пачынаем друкаваць матэрыялы канферэнцыі 14. 10. 2000 г. "Беларуская тапаніміка. Гісторыя і сучаснасць".*

Да ўвагі сяброў ТБМ!

Паважаныя сябры! Ідзе выдача новых Пасведчанняў сяброў ТБМ! Кожны, хто хоча яго атрымаць дасылае на адрас сядзібы ТБМ у Менску 900 рублёў (кошт пасведчання, ламінаванне і перасылка), свой фотаздымак памерам 2,5х3,5 см і наступныя звесткі пра сябе: дакладны адрас з паштовым індэксам, год нараджэння, месца працы альбо вучобы, прозвіша, імя і імя па бацьку, год і месца ўступлення ў ТБМ, да якой суполкі ТБМ належыце сёння. Можна атрымаць іншы варыянт пасведчання, без фотаздымка (тады яго кошт 700 руб.)

Сакратарыят.

Вынікі збору подпісаў за Беларускі Нацыянальны Універсітэт

паводле стану на 11 кастрычніка 2000 г.

На 11 кастрычніка 2000 года сабрана **33254** подпісы грамадзян з патрабаваннем адкрыць БНУ.

1.Берасцейская вобл.	**851**
у тым ліку Берасце	85
2.Віцебская вобл.	**3246**
у тым ліку Віцебск	1015
3.Гомельская вобл.	**1434**
у тым ліку Гомель	527
4.Гарадзенская вобл.	**13332**
у тым ліку Горадня	2133
Ліда	9216
5.Магілёўская вобл.	**1678**
у тым ліку Магілёў	289
6.Менская вобл.	**9928**
у тым ліку Менск	5847
у тым ліку Малады фронт у Менску	1206
7.З розных мясцін Беларусі і краін замежжа	**2785**
Усяго	**33254**

Статыстыка збору подпісаў за стварэнне беларускага нацыянальнага універсітэта па рэгіёнах

1. Асіповічы	835
2. Ашмянскі раён	2
3. Астравецкі раён	9
4. Барысаў	129
5. Баранавічы	136
6. Бабруйск і раён	291
7. Браслаў і раён	7
8. Берасце	85
9. Бельск-Падляскі (Польшча)	1
10. Бяроза	74
11. Бярэзінскі раён	30
12. Быхаў	20
13. Бярозаўка	90
14. Б. Дружбы	21
15. Брагінскі раён	22
16. Ваўкавыск	2
Воўпа, вёска В. р-на	23
17. Валожынскі раён	2
18. Віцебск	1015
19. Ворша	247
20. Воранаўскі раён	12
21. Вілейка	234
22. Верхнедзвінск	89
23. Вунь, вёска	14
24. Вільня	23
25. Горкі, вёска	290
26. Гомель	527
27. Глуск	1
28. Глыбокае	530
29. Ганцавічы	7
30. Горадня	2133
31. Гарадзенскі раён	20
32. Дзяржынск	127
33. Дзятлава	3
34. Драгічын	1
35. Докшыцы	1
36. Жодзіна	18
37. Жыткавічы	131
38. Жытомірская вобласць (Украіна)	1
39. Жлобін	40
40. З Ш А	3
41. Іўеўскі раён	3
42. Івацэвіцкі раён	2
43. Іванаўскі раён	28
44. Кіеў і Украіна	9
45. Калінкавічы	1
46. Клецк і раён	70
47. Клімавічы	20
48. Карэліцкі раён	24
49. Коханава	31
50. Кобрын	20
51 Лагойск і раён	20
52. Лепель	1
53. Люсіна, вёска	9
54. Ліпнішкі, вёска	43
55. Ліда	9216
56. Лоеў	50
57. Ляды, вёска	20
58. Любаньскі раён	1
59. Лапацічы, вёска	13
60. Малады фронт	1206
61. Масква	3
62. Міёры	37
63. Мар'іна Горка	82
64. Мазыр	336
65. Магілёў	289
66. Маладзечанскі раён	584
67. Менск	5847
68. Наваполацк	57
69. Навагрудак і раён	132
70. Нясвіжскі раён	23
71. Н. Царушкі, вёска	10
72. Парэчча, вёска	21
73. Полацк	199
74. Пружаны і раён	189
75. Паставы	97
76. Петрыкаў	21
77. Пінск	207
78. Пухавіцкі раён	1
79. Расвет, вёска	40
80. Радуцічы	19
81. Салігорск	130
82. Санкт-Пецярбург	114
83. Смаргонь і раён	25
84. Светлагорск і раён	76
85. Слаўгарад	71
86. Слуцк і раён	113
87. Стаўбцоўскі раён	260
88. Старобін	1
89. Столін	46
90. Смалявічы	24
91. Смілавічы	2
92. Скідзель	12
93. Старадарожскі раён	1
94. Слонім	32
95. Талачын	79
96. Узда	190
97. Хоцімск	12
98. Хільчыцы, вёска	169
99. Чэрвень	105
100. Эстонія	1
101. Зборныя аркушы	**1511**
Усяго	**33254**

Шаноўнае спадарства! Мы загадзя просім прабачэння, калі па нейкім раёне ці горадзе нешта не ўлічана. Збор подпісаў за БНУ працягваецца. Лісты ідуць кожны дзень. **Мы ў** бліжэйшы час ізноў надрукуем падпісны бланк і просім актыўна падключацца да гэтай справы усіх сяброў ТБМ і чытачоў "Нашага слова". Толькі разам мы пераможам!

Старшыня ТМБ імя Францішка Скарыны Алег Трусаў.

Не забывайма людзей, якія любілі і праслаўлялі Беларусь

У "Нашым слове" № 39 ад 4 кастрычніка надрукаваны юбілейныя даты вядомых дзеячоў Беларусі, якія па прадстаўленні Г. Запарыка прапанаваныя для адзначэння на паштовых марках Міністэрствам сувязі Рэспублікі Беларусь. Лічу, што гэта вельмі добра, але ці будзе гэта зроблена ўлічваючы адносіны дзяржаўных чыноўнікаў да выдатных людзей Беларусі.

Мяркую, што было б вельмі карысна, каб па месцы нараджэння, ці працы гэтых людзей была адзначана іхняя юбілейная дата культурна-масавым мерапрыемствам, што болей верагодна, па- першае, а падругое, многія жыхары мясцінаў, дзе нарадзіліся, вучыліся, ці працавалі гэтыя выдатныя людзі, ведаюць пра іх вельмі мала, а то і нічога.

У нататцы прадстаўлена шаснаццаць юбіляраў на 2001 год. Думаю, гэты спіс не поўны. Толькі на Гарадзеншчыне яго можна дапоўніць:

1. 9 студзеня 200 гадоў з дня нараджэння **Восіпа Кавалеўскага** (1801-1878). Нарадзіўся ў Вялікай Бераставіцы, Гісторык, адзін з заснавальнікаў манголазнаўства ў Расеі, акадэмік.

2. 15 чэрвеня 170 гадоў з дня нараджэння **Вінцэнта Каратынскага** (1831-1891). Нарадзіўся ў Карэліцкім раёне. Паэт, перакладчык, выбітны краязнавец.

3. 3 верасня 270 гадоў з дня нараджэння **Станіслава Богуш-Сестрацэвіча** (1731-1823). Нарадзіўся ў Свіслацкім раёне. Пісьменнік, буйны палітычны і царкоўны дзеяч, вучоны-славіст.

4. 17 верасня 110 гадоў з дня нараджэння **Антона Баліцкага** (1891-1937) нарадзіўся ў Гарадзенскім павеце. Адзін з творцаў і праваднікоў дзяржаўнай палітыкі беларусізацыі.

5. 8 лістапада 60 гадоў з дня нараджэння **Міхаіла Гурына** (1941-1991). Нарадзіўся ў Карэліцкім раёне. Археолаг, гісторык.

6. 9 снежня 110 гадоў з дня нараджэння **Максіма Багдановіча** (1891-1917). Дзіцячыя гады правёў у Горадні. Класік беларускай і сусветнай літаратуры.

7. 24 верасня 360 гадоў з дня нараджэння **Станіслава Незабітоскага** (1641). Нарадзіўся на Наваградчыне. Мемуарыст, дзяржаўны дзеяч.

8. 6 чэрвеня 240 гадоў з дня нараджэння **Станіслава Юндзіла** (1716) нарадзіўся ў Воранаўскім раёне. Вядомы даследчык прыроды.

9. 26 лістапада 110 гадоў з дня нараджэння **Янкі Станкевіча** (1891). Нарадзіўся ў Смаргонскім раёне. Перакладчык біблії, рэдактар часопіса "Родная мова", філосаф, палітычны дзеяч.

Мяркую, што не дрэнна было б адзначаць не толькі юбілейныя даты з дня нараджэння, але ж і адзначаць даты смерці выдатных людзей.

1. 8 кастрычніка 10 гадоў з дня смерці **Зоські Верас** (1892-1991). Вучылася ў Горадні. Легендарная пісьменніца, з якой звязана цэлая эпоха беларускага адраджэння.

2. 21 снежня 20 гадоў з дня смерці **Міхася Забэйды-Суміцкага** (1900-1981). Нарадзіўся ў Свіслацкім раёне. (паводле іншых звестак у Ваўкавыскім). Сусветны спявак, спяваў на 18 мовах свету.

Раман Рамашка.

Крэсіва

Шмат маіх сяброў захапляецца творчасцю ансамбля “Крэсіва”. Гутарка з кіраўніком калектыву адбылася ў сценах філармоніі. Наш суразмоўца - Анатоль Казак...

- Анатоль, раскажыце наконт гісторыі стварэння “Крэсіва”.

- 10 год таму гэта адбылося ў Белдзяржфілармоніі. Мы адразу паехалі ў Берлін на канферэнцыю. Былі прапанаваны гастролі.

- 12 верасня творчая грамадскасць Беларусі прысутнічала на цудоўным канцэрце. Якія творчыя планы мае далей калектыў і ягоны кіраўнік?

- 12 верасня хваляваўся. Але водгукі сведчаць, што канцэрт паспяховы. Рамансы Вярніцкага выконваліся ўпершыню, бо вельмі складаная музыка. Гэта не зусім традыцыйна, калі нацуцца. Але самому трэба быць верным справе. Падначаленыя - мае сябры. У калектыве зараз 6 чалавек.

- Раскажы пра сабе?

- Нарадзіўся ў Кобрынскім раёне, ў сям'і – 12 дзяцей, а я – самы малы. Пасля была культпрасветвучэльня. Уплыў зрабілі на мяне Аляксей Грас, Мікола Трафімук. Пасля закончыў вакальнае аддзяленне музычнай вучэльні імя Глінкі па класу вакалу А. Мурзіна.

Ідэя дапамогі дзецям стала асноўнай. Зараблялі сродкі на карысць фонду “Дзецям Чарнобыля”. Там на “трухлявым” Захадзе нас прыкмецілі. Потым былі ЗША, Аўстралія, Швейцарыя. Зараз мы існуем дзякуючы Беларускай асацыяцыі хворых на атэрасклероз.

- Анатоль, хто з дзеячоў беларускай культуры зрабіў уплыў на фармаванне творчай асобы А. Казака?

- Гэта “Песняры”. Але я асабіста ў народную музыку прыйшоў праз сімфанічную, бо 7 год працаваў у Беларускай дзяржаўнай капэле імя Р. Шырмы. Працаваў у тэатры, музычнай камедыі. Працую ў радыёклубе “Фальклёр”. Атрымоўваю асалоду ад гэтых перадач, ездзім збіраць фальклор па Беларусі. Працую як выканаўца і хормайстра. Аб'ездзіў усю Беларусь. Вельмі люблю фальклёр Берасцейшчыны, Магілёўшчыны, Гомельшчыны.

- Анатоль, калі ты канчаткова зразумеў, што можаш павесці людзей за сабой?

- У 8-ым класе стварыў вакальны квартэт. Потым быў школьны хор і людзі пачалі да мяне цягнуцца... родны ансамбль выконвае рамансы. Магчымы гастролі па Віцебшчыне ў кастрычніку-лістападзе, а далей паеду ў Германію.

- Анатоль, якой бачыцца табе будучыння філармоніі?

- Складана меркаваць наконт будучыні філармоніі. Магілёўская філармонія мацней менскай, бо там ёсць сп. Браілоўскі.

- Анатоль, што пажадаеш чытачам выдання “Наша слова”?

- Грошай, творчасці, кахання.

Гутарыў Шалахоўскі Аляксей, гісторык, магістрант Беларускага Калегіюму.

Ды-джэі Адраджэння

16 кастрычніка 2000 г. у Менску стартавалі Трэція курсы ды-джэяў Адраджэння. Падрыхтоўку універсальных спэцыялістаў у сферы шоў, PR, інфармацыйных тэхналогій, крэатыву і грамадскага лідэрства сярод падлеткаў і моладзі ажыццяўляюць цягам 3-х месяцаў на панядзелкавых семінарах трэнеры Маладога фронту, “Маладога Адраджэння” і ЗБМ “Эўрапейскі шлях”.

Рэйтынгі, выпрабаванні, адмысловыя заданні і інтэрактыўны рэжым заняткаў – дазваляюць вылучаць сярод удзельнікаў групу лепшых, якія ў выніку і атрымліваюць адмысловыя сэртыфікаты DJ Адраджэння, пэрспектыву працы ў грамадскім сектары Беларусі і нават магчымасць палітычнай кар'еры.

Першыя два выпускі “духовага спецназу”, як называюць каманды DJ-яў самі арганізатары праекту, сталіся сапраўдным фурорам у беларускім маладзёвым руху. У ліку дыпламаваных DJ-яў Адраджэння апынуліся: і вундэркінды-праграмайстры, і паліглоты, і пераможцы рэспубліканскіх вучнёўскіх алімпіядаў, і таленавітыя маладыя мастакі, музыкі, журналісты. Сёння палова DJ-яў – у кіраўніцтве Маладога Фронту і шэрагу грамадскіх ініцыятываў.

Паэт адраджэнскага заклiку Хведар Ільяшэвіч (1910-1948)

У Маладэчне ў серыі “Паэзія Віленскага краю” выйшла кніжачка твораў заходнебеларускага паэта і празаіка Хведара Ільяшэвіча, папулярнага ў 30-я гады. Лірыка падзелена на два перыяды ўспрыняцця беларускай рэчаіснасці: мажорны 20-х гадоў і трагічны 30-х.

Мы хацелі над роднымі гонямі
запалаць, як палае зара,
мы хацелі гарэць паходнямі,
падымаць на змаганне край!
І не раз ланцугі звінелі,
на этапах сцякала кроў,
маладосці не крануўшы келіх,
мы ўсталі ў рады змагароў.

Яшчэ адно імя стала даступнае беларусам.

Берасцейская харугва

Выступленні і паказальныя турніры рыцараў з гістарычнага клуба “Берасцейская харугва” заўжды збіраюць шмат гледачоў. Клуб у Берасці створан толькі год назад. У ім дзесяць аматараў гісторыі. “Берасцейская харугва” увахдзіць у Беларускую рыцарскую асацыяцыю.

На здымках:

1. Арганізатары клубу браты Мікалай і Уладзімір Фамічовы. Гісторыяй рыцарства захапляюцца больш 20-ці гадоў.

Сцэна рыцарскага бою.

Фота Рамана Кабяка, БЕЛТА.

У справе генацыду і камуністычнага тэрору ў Беларусі

Дарагія Суродзічы!

У Канадзе, Атаве, напэўна хутка будзе “Inclusive Genocide Museum”, што значыць Музей Генацыду, што аддаваў бы пашану памяці – ахвярам генацыду ўсіх народаў, прадстаўнікі якіх жывуць у Канадзе, а не толькі аднаго.

У такім музеі плануецца зрабіць “Exhibits” генацыду дакананага над рознымі народамі. Габрэі сваімі экспанатамі маглі б запоўніць увесь музей. Гэтага яны і дамагаюцца, каб музей быў прысвечаны толькі для “Holocaust”; украінцы і армяне маюць таксама дастатковую масу экспанатаў, пра іншых народаў не ведаю, але думаю таксама маюць. Беларусы ж у Канадзе не маюць ніводнага. Хіба адну кнігу “Курапаты” пра генацыд камуністычнага тэрору ў Беларусі, а ніякіх выяваў, што яго прадстаўлялі бы. Скажаце, ёсць выявы пра генацыд нацыстаў. Так, але гэта нас не зусім уладжвае. Пра генацыд нацыстаў у Беларусі ёсць пабудаваныя і помнікі, і літаратура ў Беларусі, а пра генацыд камуністычнага тэрору над беларускім народам, апрача сціплага Крыжа Пакутнікам Беларусі ў Курапатах, якога, як я чула, намагаюцца знішчыць – можа ўжо знішчылі – няма нічога. Быццам бы такога і не было. І свет пра генацыд дакананы Сталінам маўчыць, быццам бы такога і не было. Дык трэба –ж пра яго гаварыць нам!

Мы – ККБК, які рэпразантуе беларускае грамадства Канады -- сябра арганізацыі “Canadians for a Genocide Museum”, таксама змагаемся і за “Inclusive Genocode Museum”, а экспанаваць у такім музеі не маем чаго. Але спадзяёмся, што ў будучыні будуць і ў нас экспанаты пра генацыд і камуністычны тэрор ў Беларусі.

Просім вас усіх аб дапамогу, аб раду. Мы ўпэўненыя ў тым, што вас усіх справа генацыду над беларускім народам абходзіць і баліць не меней, як нас. Я ўпэўненая таксама ў тым, што калі мы ўсе прыкладзём намаганні, знойдзем экспанаты, што прадстаўлялі бы генацыд камуністычнага тэрору ў Беларусі. Цяпер магчыма ёсць у ЗША, ці за мяжой беларускія мастакі, якія на падставе кнігі “Курапаты” маглі бы стварыць выявы. Калі мы гэтага не зробім, дык хто за нас зробіць?!

Гэтую справу, думаю, трэба было б уключыць у праграму працы Рады БНР.

За ўсякі водгук, дапамогу згары шчыра дзякуем.

З найлепшымі пажаданнямі

Раіса Жук-Грышкевіч, старшыня, Бэры, Канада. 13 верасня, 2000.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ НАВУКОВА-АСВЕТНІЦКІ ЦЭНТР ІМЯ Ф.СКАРЫНЫ
ПРЫ МІНІСТЭРСТВЕ АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэспубліка Беларусь, 220050, г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, дом 15, 2-гі паверх
Тэлефон: (017) 220 51 57, 220 76 04 Тэлефон/факс: (017) 220 93 50
E-mail: mad@lingvo.minsk.by

Шаноўнае спадарства.

Скарынаўскі цэнтр распачынае працу над даведнікам "Беларускія краязнаўцы", у якім плануецца змясціць артыкул і пра Вас. У сувязі з гэтым просім запоўніць і даслаць нам анкету, фотаздымак. Будзем таксама ўдзячны Вам за адрасы іншых краязнаўцаў, артыкулы пра якіх было б мэтазгодным уключыць у даведнік.

Намеснік дырэктара В. У. Скалабан.

Ад рэдакцыі.

Шаноўныя чытачы! Паколькі сярод вас шмат краязнаўцаў, мы спецыяльна для Вас друкуем анкету, што ляжа ў аснову даведніка "Беларускія краязнаўцы".

Таму просім усіх, хто пажадае, запоўніць гэтую анкету і даслаць у Скарынаўскі цэнтр па адрасу: 220050 г. Мінск вул. Рэвалюцыйная д. 15 2-гі паверх, сп. Скалабану В. У.

АНКЕТА

1. Прозвішча, імя, імя па бацьку____
2. Час (год, месяц, дзень) і месца нараджэння (па тагачаснаму і сённяшняму адміністрацыйна-тэрытарыяльнаму дзяленню)____
3. Ганаровыя і навуковыя званні і ступені, узнагароды, прэміі (пазначыць гады прысваення, атрымання)____
4. Адукацыя (указаць поўную назву навучальнай установы і год заканчэння)____
5. Працоўная дзейнасць (указаць месца працы, пасады, пазначыць гады)____
6. Калі і дзе распачалі краязнаўчую дзейнасць____
7. Каго лічыце сваімі настаўнікамі ў краязнаўстве____
8. Асноўныя кірункі і канкрэтныя тэмы краязнаўчых росшукаў____
9. Удзел у стварэнні музеяў, выстаў, калекцый____
10. Удзел у краязнаўчых і навуковых канферэнцыях, экспедыцыях____
11. З якімі ўстановамі і грамадскімі арганізацыямі падтрымліваеце кантакты____
12. Вашы краязнаўчыя друкаваныя працы (пазначыць псеўданімы), можна асобным спісам, пажадана дакладнае бібліяграфічнае апісанне
а) кнігі____
б) артыкулы ў зборніках і часопісах, бюлетэнях і інш.____
в) артыкулы ў газетах, у т.л. у мясцовых і малатыражных____
13. Рэцэнзіі на Вашы публікацыі і іншая літаратура пра Вашу краязнаўчую дзейнасць____
14. Недрукаваныя працы (назва, памер у старонках, дзе знаходзіцца)____
15. У якія бібліятэкі, архівы, музеі перадавалі свае рукапісы і калекцыі____
16. Адрас хатні, тэлефон____
17. Адрас службовы, тэлефон____
18. Іншыя звесткі, якія Вы лічыце неабходнымі паведаміць____

____ (дата) ____ (подпіс)

Заўвага.
Адказы можна выкласці ў форме аўтабіяграфіі.

Давайце смяяцца па-беларуску

ЯГО ВЯЛІКАСЦЬ – МАГАРЫЧ

Пасля вясны заўсёды лета,
І не было наадварот.
Спрадвеку паслядоўнасць гэта
Рабіла свой кругазварот.

І чалавек прыстасаваўся
Да гэтай змены і заўжды
Патроху з лета рыхтаваўся
Да надыходзячай зімы.

А гэта значыць – трэба дровы
Да халадоў нарыхтаваць,
Каб з чым было ў мароз зімовы
Калядаў свята сустракаць.

Адны, у кішэнь паклаўшы грошы,
У "гартоп", спяшаючыся, йдуць
І спадзяюцца, што харошы
Брыкет ці дровы прывязуць.

Другія крочаць іншым шляхам,
Да міласціўца лесніка.
І там у прыцемках, пад дахам,
Ён сустракае мужыка.

А з ім тры пляшкі "самапалу",
Або казёнкі, як калі,
На фунты два кавалак сала,
Хлеб і салёныя гуркі.

І справа ў лад ідзе памалу.
Як добра, што магарычы
Прыдумаў нехта так удала,
Без іх не чуць бы нам: "Сячы!".

"Гартоп" клапоціцца, працуе.
Шчыруе і ляснік Кузьміч.
А нам надзейнасць гарантуе
Яго Вялікасць – магарыч.

ТРЭБА БАРАНІЦЬ!
(маналог аматара "зялёнага змея")

Вось кажуць: трэба меней піць,
Бо гэтым ганьбім мы Дзяржаву...
А што яна мецьме рабіць,
Калі пяройдзем мы на каву?

Адкуль тады ёй грошы ўзяць,
Калі не стануць разам людзі
Тавар гарэлачны купляць,
Ды што, скажыце, з намі будзе?

Таму патрэбна бараніць
Тых, хто казне дапамагае,
Хто чэсна п'е і будзе піць
Ўсё, што Дзяржава вытварае.

Два літры спірту ў месяц мне,
Як ёй не цяжка, – вырабляе.
У зімку добра – па вясне,
Як ні мудруй, а не хапае!

Бо летні дзень больш удвая
За караценькі дзень зімовы.
Вясной заўжды хварэю я,
На летнія сышоўшы ўмовы.

Таму пытанне паўстае:
Піць кожны дзень, ці не, і колькі?
На кожны дзень не выстае,
А свят з дзіцячы кукіш толькі.

Урад са мной у згодзе жыць
Павінен, ён пра гэта знае.
Таму мой заклік: "Будзем піць!"
Абавязкова падтрымае.

А, калі не, – пайду ў пікет
Да тых, каму патрэбна мова.
(Во дзівакі, нібыта свет
Без беларускага сканае слова!)

Лічу, што мова не цяля,
Яна ні піць, ні есць не просіць.
З ёй разбярэмся апасля,
Калі пітва ўсім будзе досыць...

З "аматарам" сустэўся і ягоны маналог занатаваў у Слаўгарадзе (былы Прапойск) Фелікс Шкірманкоў.

Рэдактар Станіслаў Суднік

Заснавальнік:
ТБМ імя Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб рэгістрацыі:
№ 83 ад 28 чэрвеня 1996 г.
Адрас рэдакцыі:
220005, г. Менск, вул. Румянцава, 13.
Адрас для паштовых адпраўленняў:

Рэдакцыйная калегія:
Людміла Дзіцэвіч, Алесь Гурыновіч, Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Язэп Палубятка, Алесь Петрашкевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзеных інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г.Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 23. 10. 2000 г.
Наклад 1100 асобнікаў. Замова № 2551
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 171 руб., 3 мес.- 513 руб.
Кошт у розніцу: 45 руб.